

Zweefvliegenproject hoe en wat

Al jaren zijn er mensen binnen en buiten de bond met zweefvliegen bezig. Bij deze mensen is ook wel min of meer bekend welke soorten je ongeveer waar kan verwachten. Het meeste is echter nog **niet** bekend. Het zweefvliegenproject van de NJN wil een tip van de sluier oplichten. Net als bij het libellenproject willen we zoveel mogelijk gegevens van zweefvliegen verzamelen. In '97 wordt begonnen met het project. 1997 is een proefjaar. Als dit jaar geslaagd is dan zal het project tot 2003 doorlopen.

Het zweefvliegenproject heeft daarom twee doelen:

1. De verspreiding van zweefvliegen in Nederland in kaart brengen;
2. De ecologie van zweefvliegen op te helderen.

Ad 1. Concreet houdt dit in dat we om te beginnen de oude gegevens van zweefvliegen uit collecties verzamelen en op basis daarvan een verspreidingsatlas maken. Tegelijkertijd verzamelt de NJN nieuwe gegevens die ook in de atlas opgenomen worden.

Ad 2. Daarnaast willen we zoveel mogelijk te weten komen over de ecologie van zweefvliegen. Doel is uiteindelijk om zweefvliegen een plek te geven in het natuurbeheer.

Je kan het komende jaar zelf dus op verschillende manieren met zweefvliegen aan de gang. Degenen die de soorten al goed uit elkaar kunnen houden kunnen goed aan de gang door hun omgeving te inventariseren. De anderen kunnen hun kennis over zweefvliegen vergroten door naar hun gedrag te kijken om zo te weten te komen welke positie zweefvliegen in ecosysteem innemen. Je kunt bijvoorbeeld kijken naar de plek waar de vrouwtjes eie-

ren leggen, op welke bloemen ze fourageren en welke zweefvlieg een voorkeur heeft voor welk biotoop.

Jij kan dus een grote bijdrage aan het project leveren. Vul op de waarnemingsformulieren in welke soorten je hebt gezien en/of probeer eens te weten te komen waar een vrouwtje eitjes afzet.

Bart Achterkamp en Liane Lankreijer

Levenswijze

Net zoals de meeste andere insecten hebben zweefvliegen een volledige gedaanteverwisseling. Ze beginnen dus als eitje, worden dan larve, vreten zich vol, verpoppen zich en worden volwassen. Als imago paren ze, het vrouwtje legt weer eitjes enzovoorts.

De volwassen dieren zie je vooral op bloemen als ze fourageren (eten). Ze eten nectar en stuifmeel en fungeren ondertussen als bestuiver. Hoe belangrijk bloembezoek voor zweefvliegen is, is echter niet duidelijk.

Vooralschermbloemen (bereklaauw, valeriana e.d.) zijn populair onder de zweefjes. Dit heeft ook een eenvoudige reden: zweefvliegen hebben namelijk een tamelijk korte tong en kunnen dus alleen nectar zuigen uit ondiepe bloemen. Alleen de snuitzweefvlieg (*Rhingia campestris*) heeft een wat langere snuit en tong en is daarom op wat diepere bloemen te vinden, bijvoorbeeld op hondsdrif. Sommige soorten zie je daarentegen nooit op bloemen of lijken zelfs nooit te eten.

Omdat zweefvliegen goed kunnen vliegen is het moeilijk iets te zeggen over de relatie van zweefvliegen met hun biotoop. Er zijn bijvoorbeeld heel algemene zweefvliegen waarvan men vermoedt dat het trekkers zijn, die niet in Nederland overwinteren.

(*Volucella zonaria*, *Eupeodes corollae*).

Waarschijnlijk is de biotoopvoorkeur van de larven meer bepalend voor de ecologie van zweefvliegen omdat zij de hoogste eisen stellen aan hun omgeving. De larven zijn onder te verdelen in een groep herbivoren en een groep carnivoren. Gedetailleerde informatie is vaak nog niet bekend.

Planteneters

De planteneters variëren onderling nogal. Sommigen eten stukken van de levende plant, anderen eten dood materiaal.

Cheilosia grossa leeft bijvoorbeeld in distelwortels en *C. semifasciata* in de bladeren van hemelsleutel. *C. fasciata* en *C. maculata* leven in daslookknolletjes. Weer andere zweefvlieglarven leven in paddestoelen. *Cheilosia longula* en *C. scutellata* zijn bijvoorbeeld in boleten gevonden. Ook rottende planteresten die onder water staan zoals bijvoorbeeld de wortels van lisdodde of dotter hebben de specifieke voorkeur van bepaalde zweefvlieglarven.

Soorten van het geslacht *Brachyopa* (die eruit zien als een 'gewone' vlieg) leven van de sapstroom van kapotte bomen of juist van dergelijk sap dat al aan het rotten is.

Eristalis-larven leven in meer of minder vervuild water. Ik heb deze zogenaamde rattestaartlarven eens massaal op trektocht gezien vanuit een gierput naar een geschikte plaats om te verpoppen.

Tenslotte is er een vrij grote groep larven die in houtmoolm leeft.

Vleeseters

De grootste groep onder de vleeseters bestaat uit bladluiseters. De larven zuigen de luis uit tot er alleen een velletje overblijft. Van deze groep kan je ook het makkelijkste zelf larven vinden. Bladluiseters zijn vooral soorten uit het tribus Syrphini

(waaronder bijvoorbeeld de pyamazweefvlieg).

Andere vleeseters leven in nesten waar ze larven en poppen eten. *Microdon*-larven leven in knooppierenesten en eten daar de mierepoppen. *Volucella*'s eten larven in hommels- en wespenesten. De vrouwtjes kunnen de nesten binnendringen doordat ze erg op de hommels- of wespen lijken.

Bart en Liane

Zweefvliegen in de winter

Zweefvliegen kunnen overwinteren als ei, larve, pop of imago. Dit verschilt per soort. Met een beetje geluk kan je nu dus ook al aan zweefvliegen doen. Bekende overwinteraars zijn vrouwtjes *Eristalis tenax*, je ziet ze soms zitten op schuren en zolders, waar bijvoorbeeld ook vlinders overwinteren. Op zonnige dagen eind januari of in februari dan kan je deze overwinteraars op beschutte plekkjes al tegenkomen. *Epistrophe eligans* heeft maar één generatie per jaar, Zij zijn maar liefst 9 maanden per jaar in rust. De larve gaat na de laatste vervelling in diapauze (rust) en overwintert zo.

Bart en Liane

